

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ НАУКИ ПОТРІБНА ЯК НІКОЛИ

Олексій Ігнатенко
доктор фіз.-мат. наук,
професор Українського
католицького університету,
м. Львів

Ярослав Притула
доктор філософії,
перший проректор
Українського католицького
університету,
м. Львів

Чому наука, яка має таку величезну силу змінювати наше життя і життя країни, залишається для багатьох людей незрозумілою та далекою? Як ми можемо зробити науку ближчою і зрозумілішою для всіх? Як популяризувати науку?

Всі ми знаємо, що популяризація науки в Україні недооцінена, а інколи і просто знецінена. Замість наукового підходу, ми часто бачимо «підхід простих рішень». Замість оперття на науковців, вважається, що щастям є, якщо науковцю просто дають слово. Хоча, якщо подивитись на досвід економічно розвинених країн, то рецепт стає зрозумілим - для розвитку популяризації науки потрібне середовище, потрібні ресурси, потрібна увага суспільства. І навіть усього цього є замало.

Нам потрібен розвиток, нам потрібно залучати дітей, нам потрібно, щоб учні мріяли стати науковцем.

Тому ми в Українському католицькому університеті вирішили долучитись до визнання діяльності цих чудових людей, завдяки яким розвивається українська наукова популяризація. Початкова ідея Олексія Ігнатенка захопила колег і разом ми змогли організувати відзнаку популяризаторам науки щоб їм подякувати та заохотити творити і надалі. В 2024 році ця відзнака буде вручена вперше, але надалі, маємо сподівання, вона стане щорічною. Хоча формат та процедура пошуку та визначення переможців ще буде вдосконалюватись, ми все ще шукаємо ресурси та зацікавлених людей для подальшого розвитку ініціативи, ми вже відчули велике зацікавлення та підтримку наукової спільноти та хочемо розповісти про цьогорічну відзнаку.

Цього року відзнака «За популяризацію науки» вручалась в трьох категоріях: відео/ підкасти; публікації і книги; та організація подій. Номінаційний комітет (*Артем Албул, Олексій Коваленко, Ольга Маслово, Катерина Шаванова*) зформував короткий список учасників. Далі комітет зі старших науковців Львівського Товариства Науковців¹:

Тарас Банах, професор математики, завідувач кафедри алгебри, топології та основ математики Львівського національного університету імені Івана Франка, президент Львівського математичного товариства;

Христина Ігнатенко, професор кафедри теоретичної фізики імені професора Івана Вакарчука Львівського національного університету імені Івана Франка;

Юрій Головач, академік НАН України, завідувач лабораторії статистичної фізики складних систем Інституту фізики конденсованих систем;

Ростислав Гринів, професор, завідувач кафедри прикладної математики і статистики, керівник лабораторії машинного навчання Українського католицького університету;

Богдан Новосядлий, член-кореспондент НАН України, професор астрофізики, директор Астрономічної обсерваторії Львівського національного університету імені Івана Франка вивчивши запропоновані кандидатури, на основі таємного голосування, визначив цьогорічних лауреатів.

¹ Львівське товариство науковців – це новаторський проект, покликаний сприяти вирішенню викликів, з якими стикається українська наукова спільнота, особливо в умовах триваючої війни та економічної нестабільності. Ініційована Українським католицьким університетом, за підтримки Фонду Саймонса, ця ініціатива спрямована на сприяння молодим талантам, посилення співпраці та створення дослідницьких можливостей через фінансову підтримку молодих дослідників, наукові семінари та неформальні зустрічі. В основі Львівського товариства науковців лежить місія створення сприятливого середовища, де науковці з різним академічним досвідом можуть спілкуватися, обмінюватися ідеями та співпрацювати над міждисциплінарними дослідницькими проектами. (<https://ucu.edu.ua/p/lviv-society-of-fellows/>)

Короткий список популяризаторів науки 2024, визначений номінаційним комітетом був таким:

Відео / підкасти:

Канал Біо (природа)
https://www.youtube.com/@bio_UA
 Пітятко (психологія і відносини)
www.youtube.com/@pityatko_
 Яновська про географію (географія та природа)
www.youtube.com/@JANOVSKAGEO
 Привіт Трилобіт (палеонтологія)
www.youtube.com/@privittrylobit
 ВсесвітUA (космос)
https://www.youtube.com/@Vsesvit_UA

Книги / публікації:

Ольга Кацан, за серію публікацій про ядерну енергетику та радіаційну безпеку
 Наталія Бушковська, за підкаст “Температура - нормальна!” та книгу “Суперїжа для супергероїв”
 Дмитро Сімонов за статті про науку
 Наталія Атамась за книгу «Птахи в місті. Життя та виживання в бетонних джунглях»
 Марина Шквиря, за книгу «Хижі хроніки. Як полюють, кохають та ворогують ведмеді, леви і вовки»

Організація подій:

Дні науки. Весна. Запоріжжя. 2023.
 INSCIENCE CONFERENCE 2023 IINSCIENCE
 Лекторій «Дійсна наука»
 Міжнародний день Музеїв у Національному науково-природничому музеї НАН України

Переможцями відзнаки стали

ВсесвітUA

Наталія Атамась - книга «Птахи в місті. Життя та виживання в бетонних джунглях»
 Лекторій “Дійсна наука”

Дискусія

Під час заходу відбулась дискусія про роль популяризації науки під час війни де були обговорені наступні питання

1. Чи потрібна популяризація науки під час війни? Як це відбувалось в інших країнах? Яка мета популяризації науки в такий час?

2. Чи простіше популяризувати науку в багатих країнах з розвинутою наукою чи ті країни, що розвиваються також мають шанс? В контексті популяризації науки де ми зараз і куди нам слід рухатись?

Учасники дискусії:

– **Ольга Маслова**, популяризаторка науки, кандидат біологічних наук, співзасновниця ініціативи Nobilitet, авторка ютуб-каналу НаукпопІл та книжок «Коли я нарешті висплюся?» і «Пригоди клітин». Лекторка та авторка статей для багатьох наукпоп-проектів.

– **Катерина Шаванова**, кандидат біологічних наук, співавторка книги «Страшне, прекрасне та потворне в Чорнобилі». Популяризаторка наукових знань про Чорнобиль та радіацію, комунікація науки в небезпеці.

– **Олексій Болдирев**, кандидат біологічних наук, молекулярний біолог, нейрофізіолог. Засновник сайту Моя Наука, спікер TEDxKyiv, автор численних науково-популярних статей та виступів.

– **Катерина Терлецька**, доктор фізико-математичних наук, завідувачка лабораторії математичних наук НЦ МАН, співзасновниця проекту Дійсна наука.

– **Franklin Carrero-Martinez**, holds a Ph.D. in Cell and Developmental Neurobiology, He is Senior Director of the Science and Technology for Sustainability (STS) Program at the National Academies of Sciences, Engineering, Medicine (NASEM).

– **Steven Strogatz** (on-line), holds Ph.D. in Applied Mathematics from Harvard University, now Jacob Gould Schurman Professor of Applied Mathematics at Cornell University. Famous for his work in nonlinear dynamics and complex systems. Known for his efforts in mathematics education and science popularization. ■

Модератор дискусії: **Олексій Ігнатенко**, УКУ

відео дискусії за посиланням

<https://www.facebook.com/share/v/WEpudJBG59gqNpbc/>

